

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR InoBio – CZ.1.07/2.2.00/28.0018

Manažment raticovej a malej zveri na Slovensku

Ing. Peter Kaštier, PhD.

Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

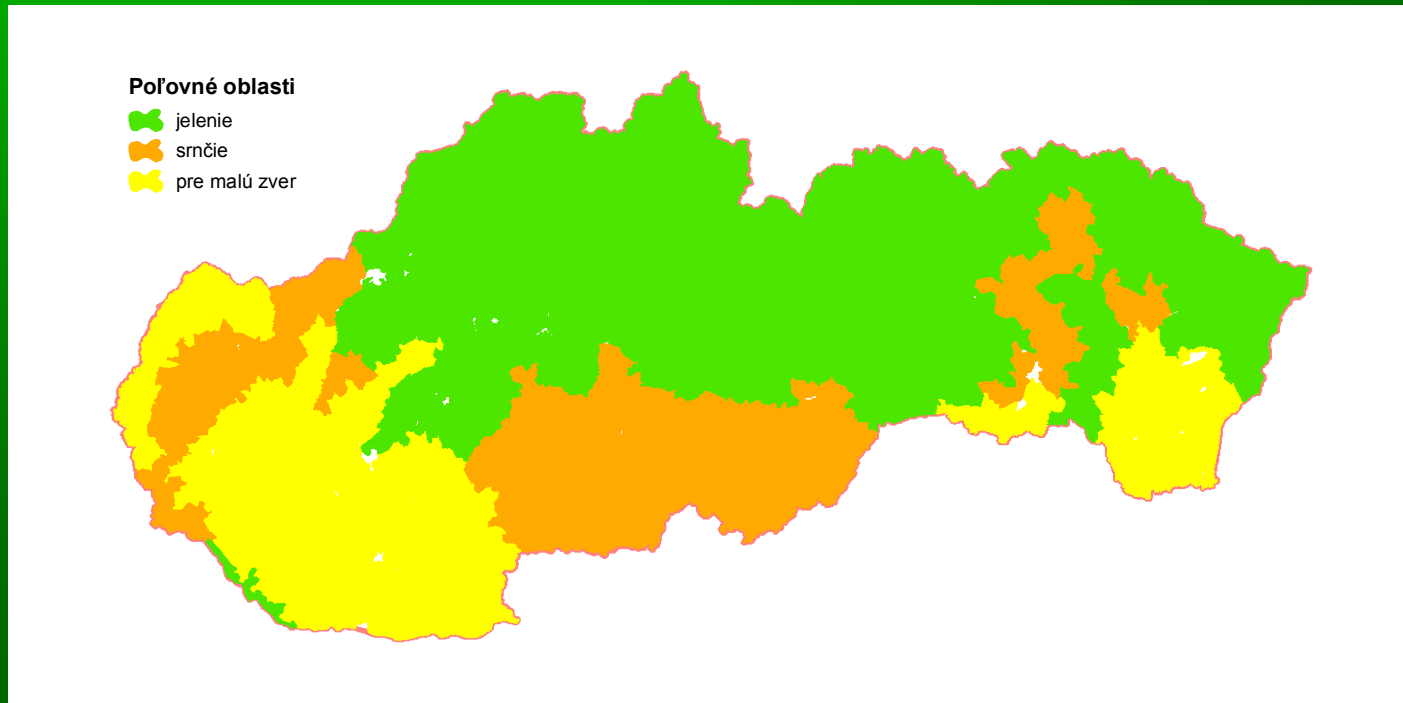
Hlavná zver ?

Definícia v zmysle platnej poľovníckej legislatívy

Hlavným druhom zveri je ten druh zveri, pre ktorý bola zriadená poľovná oblasť alebo lokalita.

Vedľajším druhom zveri je druh zveri, ktorý žije v príslušnej poľovnej oblasti alebo v poľovnej lokalite spolu s hlavným druhom zveri.

Diviacia zver je vždy vedľajší druh zveri.

Hlavná zver ?

Definícia podľa významu – produkčného (produkcia diviny)

	1924 – 1929 (Hell a Gašparík 1987)	1993 – 2003 (Hell a kol. 2005)	2009/2010
Raticová zver	22,1 %	87,5 %	91,6 %
Malá zver	73,7 % (zajac)	12,5 %	8,4 %

Raticová zver = hlavná zver!!!

preto je potrebné obhospodarovať ju tak, aby:

- sa trvalo zachovala v primeranej početnosti, v optimálnej sociálnej štruktúre, v dobrej kvalite a zdraví
- nedochádzalo k rozporom medzi poľovníctvom a lesníckou a poľnohospodárskou činnosťou.

Hlavná zver ?

Hell a kol., 2009: Trvalo udržateľný manažment raticovej zveri
(Levické poľovnícke dni 2009)

V záveroch sa uvádza:

- ❑ raticovú zver obhospodarovať veľkoplošným spôsobom v rámci poľovníčích oblastí a lokalít
- ❑ vykonať rebonitáciu revírov, určiť nové (vyššie) NKS zveri, vykonávať objektívne spočítovanie zveri a na základe toho zrealizovať poľovnícke plánovanie chovu a lovu zveri
- ❑ dôsledne plniť plány lovu a tak zabrániť ďalšiemu nárastu početnosti raticovej zveri
- ❑ znížiť početnosť diviacej, danielovej a muflónovej zveri
- ❑ mierne zvýšiť početnosť srnčej zveri
- ❑ dôsledne plniť vekovú a sexuálnu štruktúru plánu lovu (zamedziť zmladzovaniu populácií zveri a nežiaducemu posúvaniu sexuálneho indexu v prospech samíc)
- ❑ manipulácie s genofondom zveri vo voľnej prírode sú neakceptovateľné
- ❑ obmedziť zakladanie minizverofariem a minizverničiek

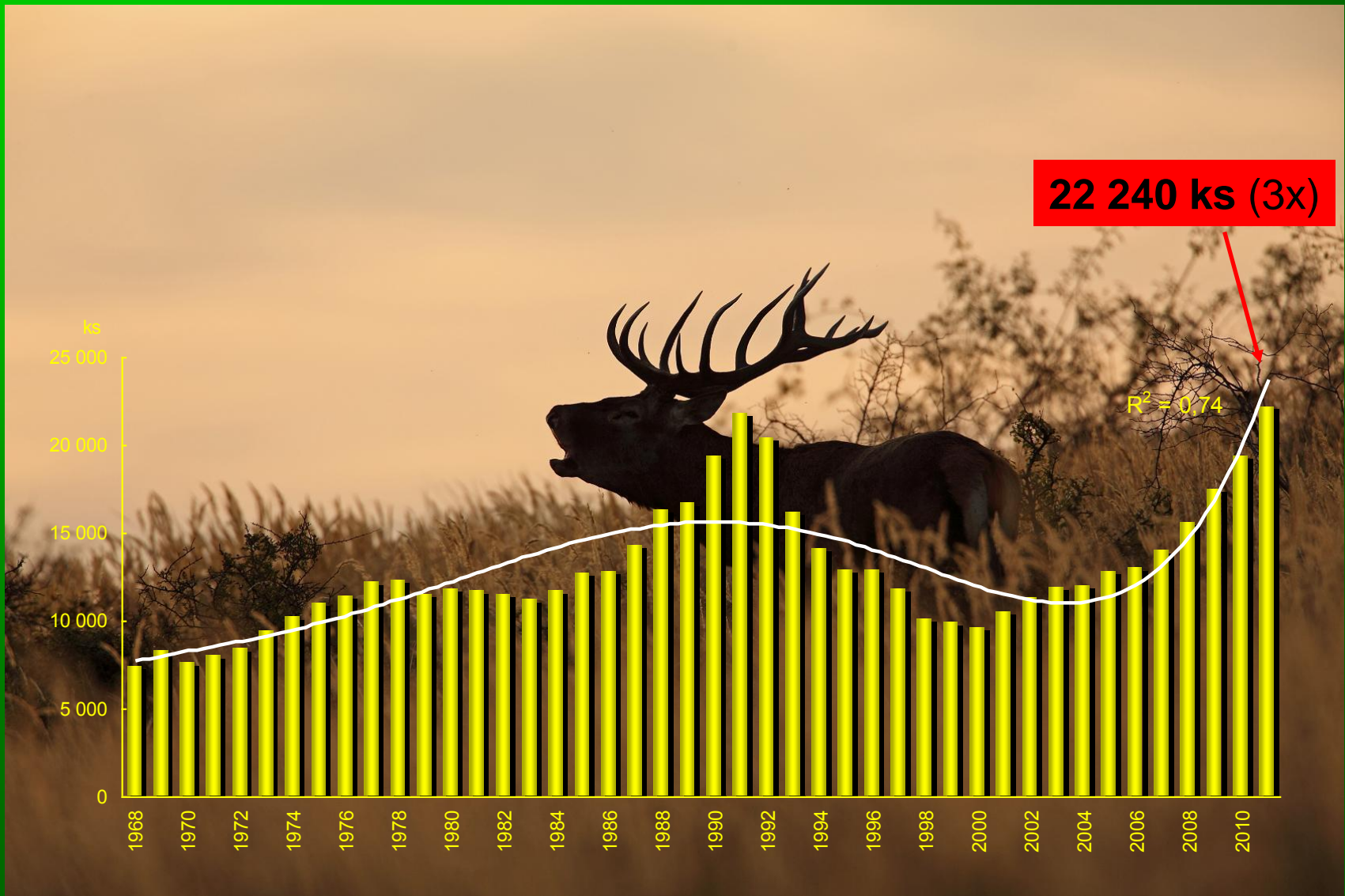

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

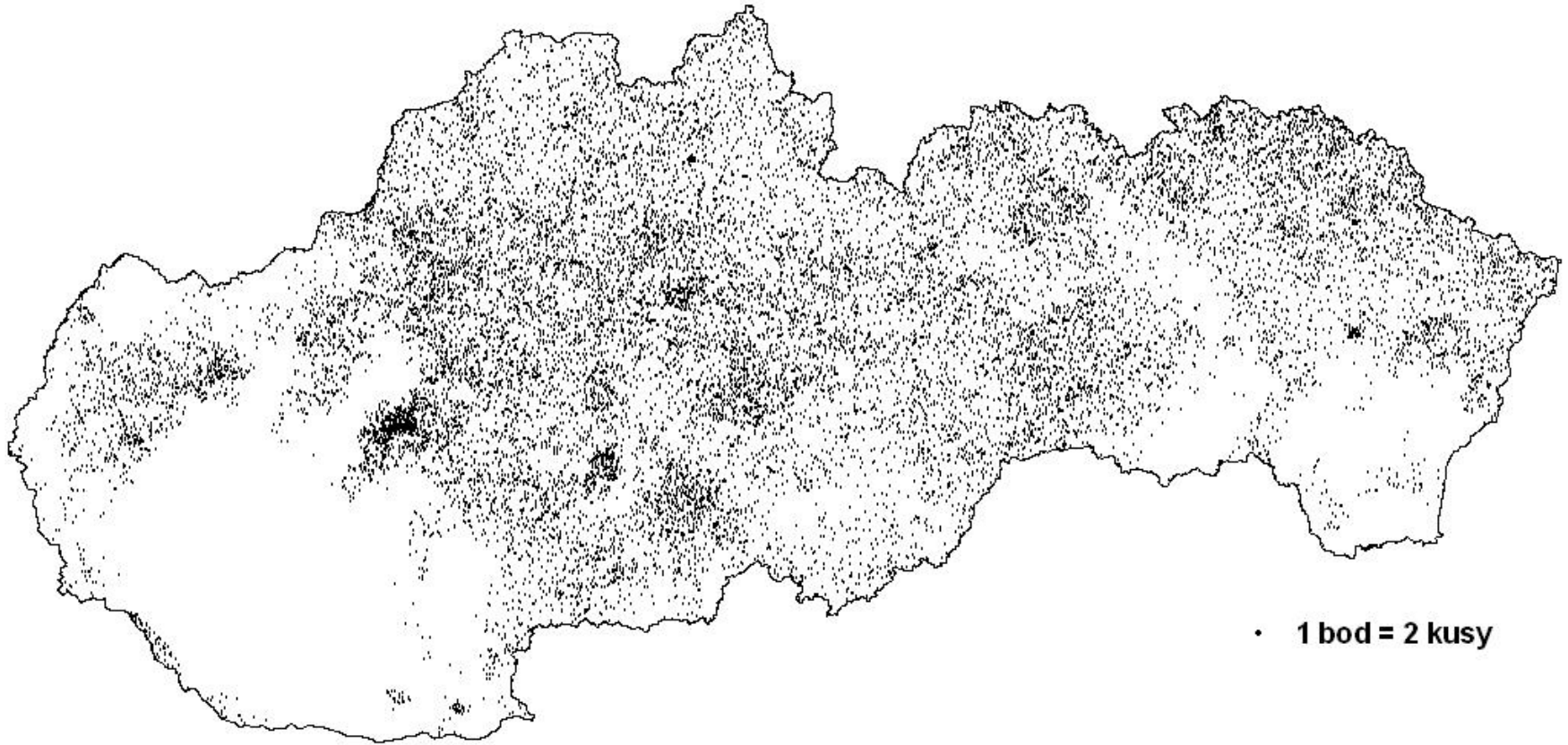

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

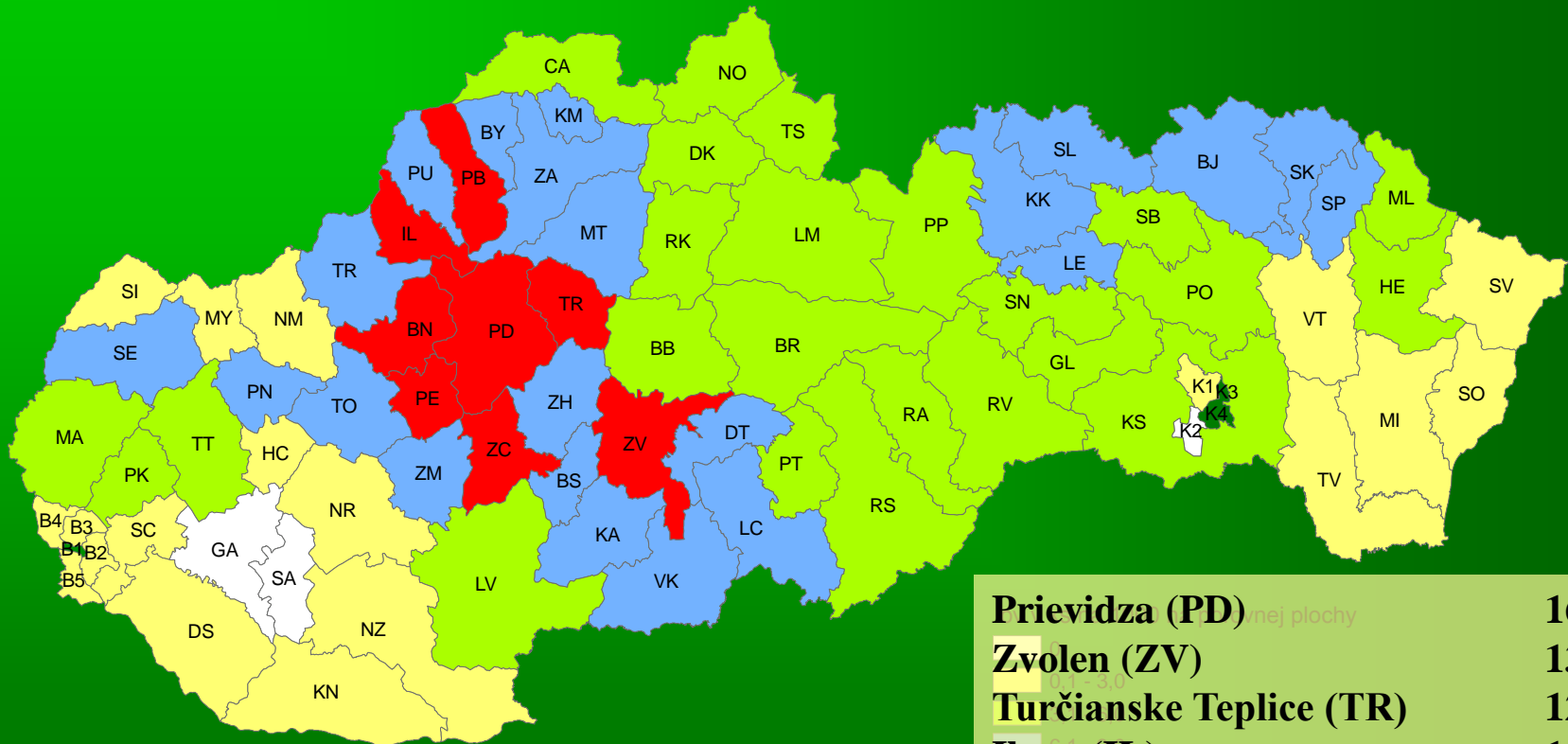

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

μ

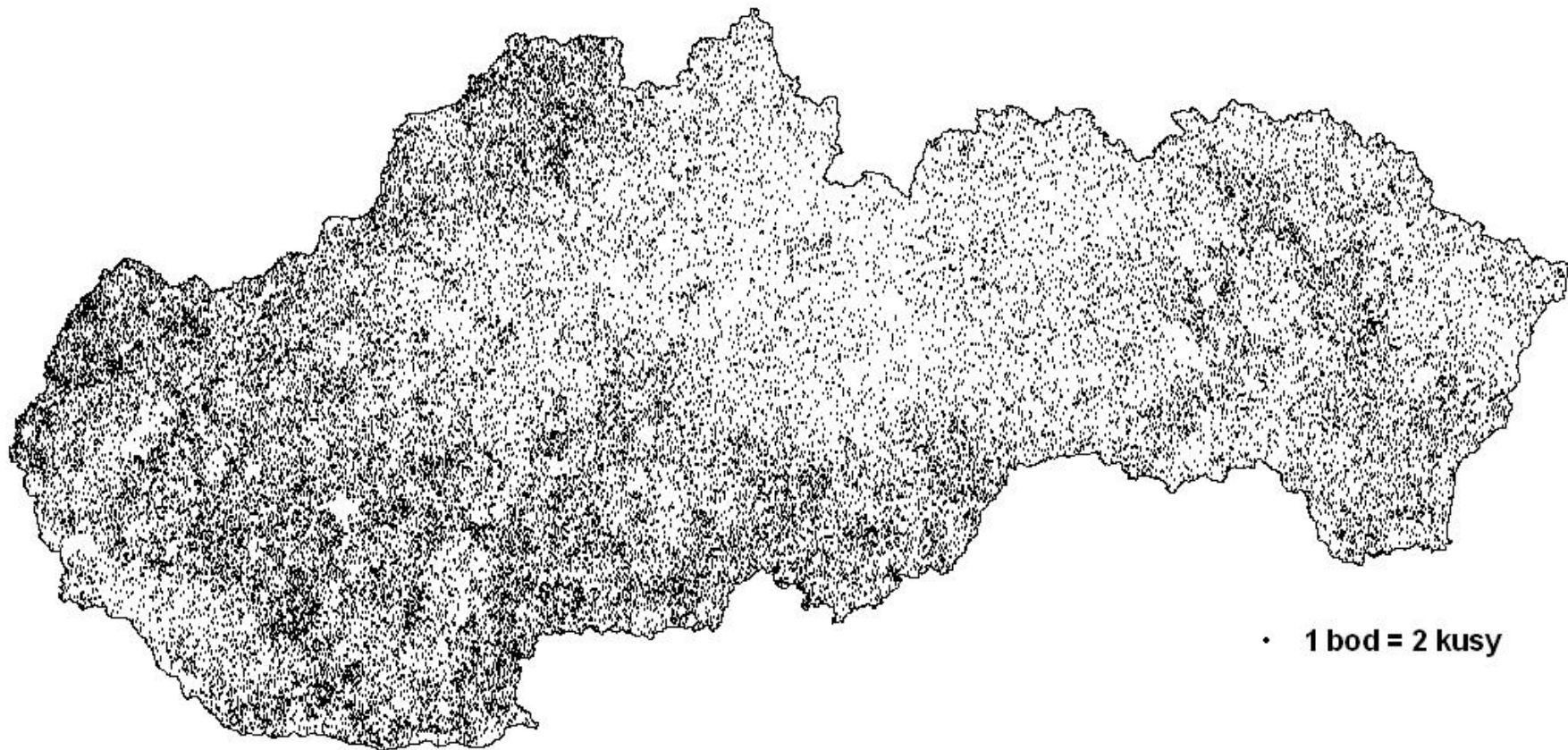

Prievdzia (PD)	16,3
Zvolen (ZV)	13,5
Turčianske Teplice (TR)	12,8
Ilava (IL)	12,5
Bánovce nad Bebravou (BN)	10,6
Partizánske (PE)	10,4
Považská Bystrica (PB)	10,1

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

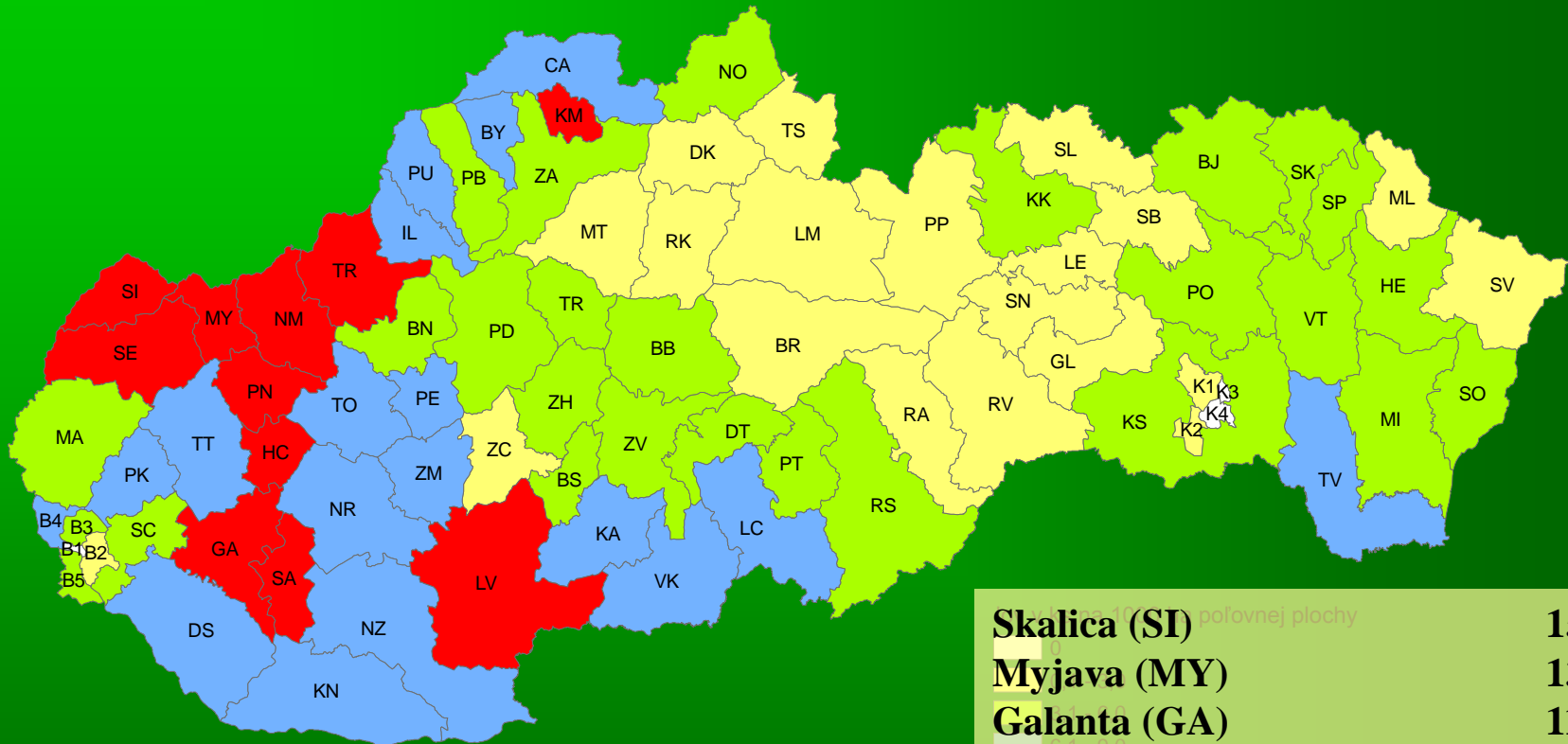

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

μ

0 15 30 60 90 120 km

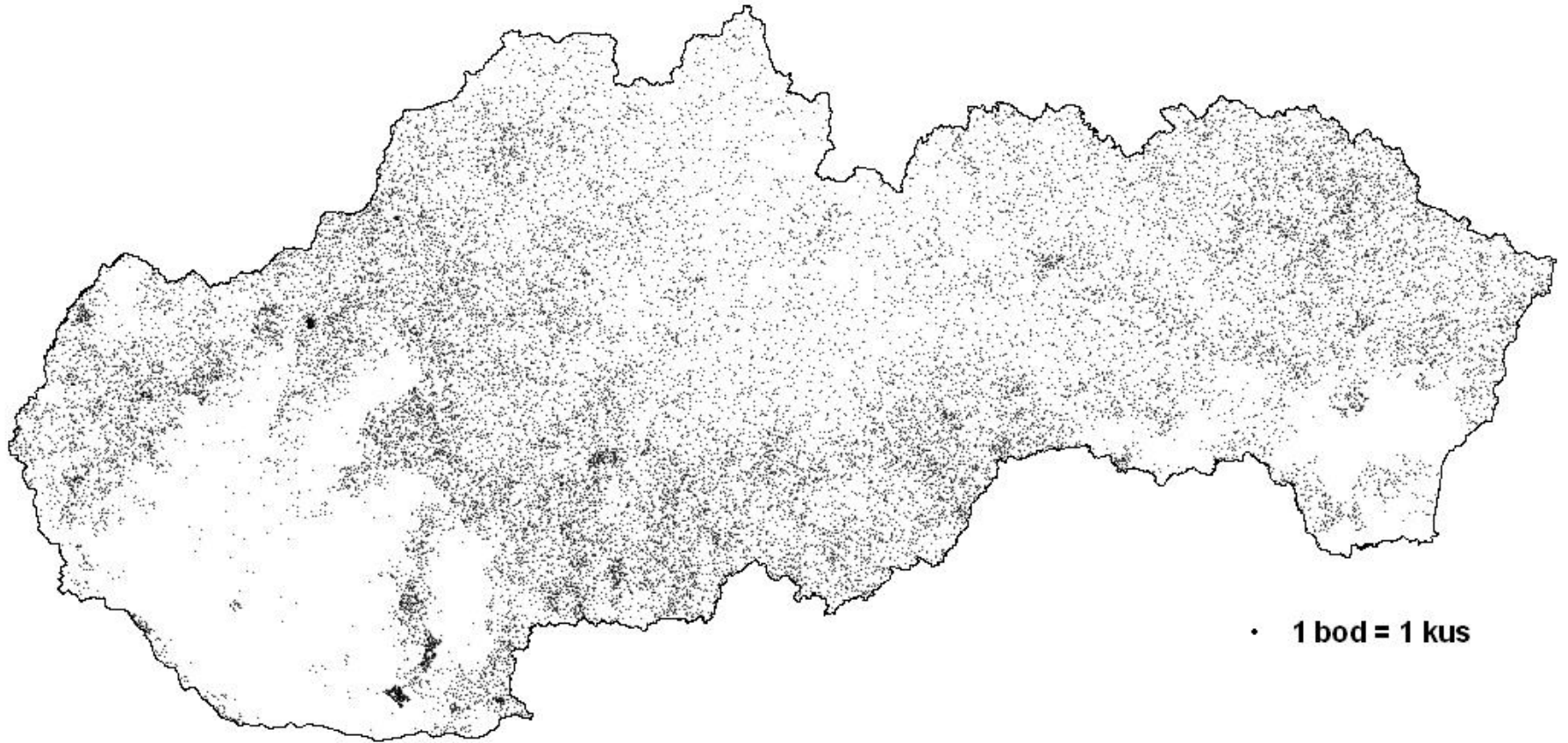
Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

! 39 045 ks (18x) !

$R^2 = 0,91$

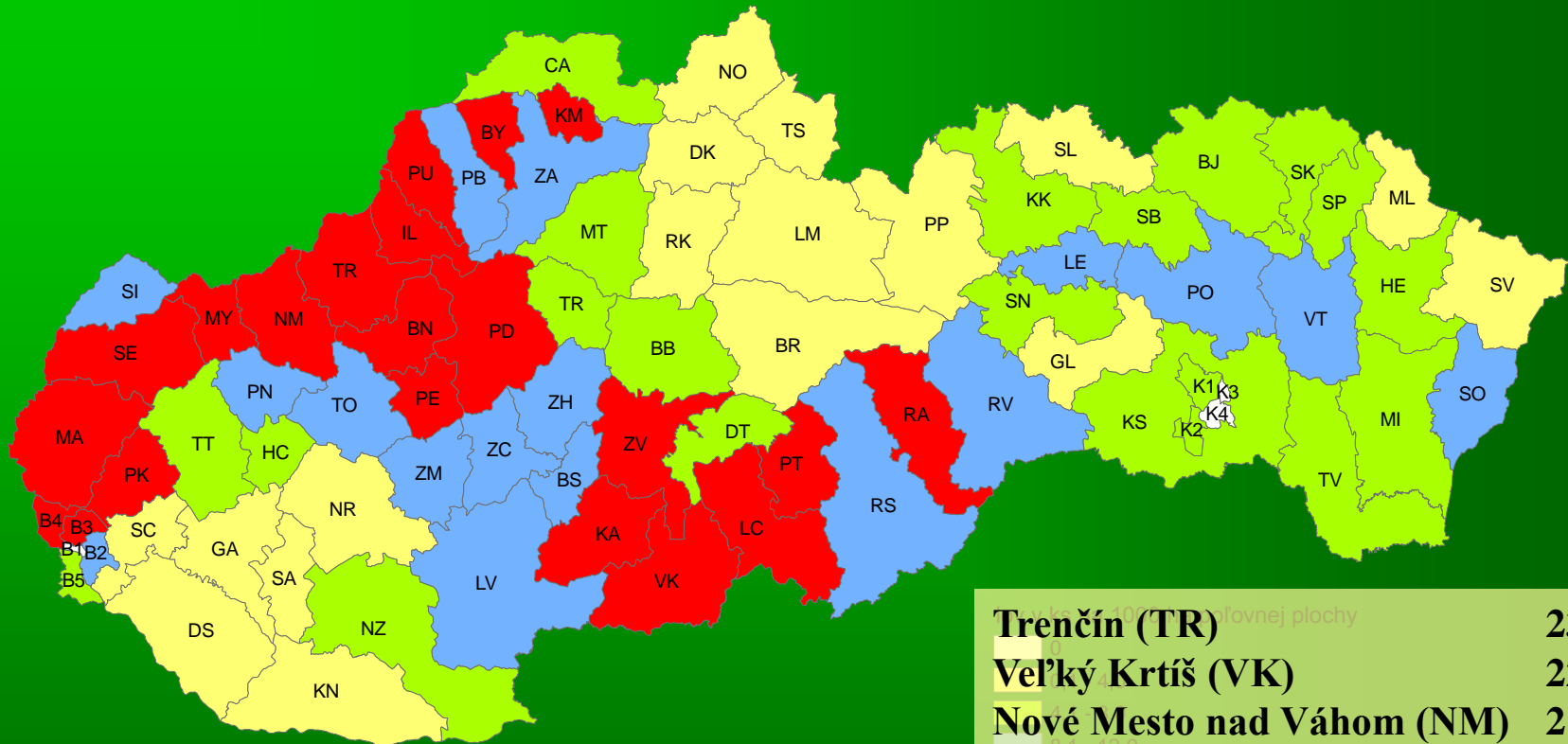

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

μ

0 15 30 60 90 120 km

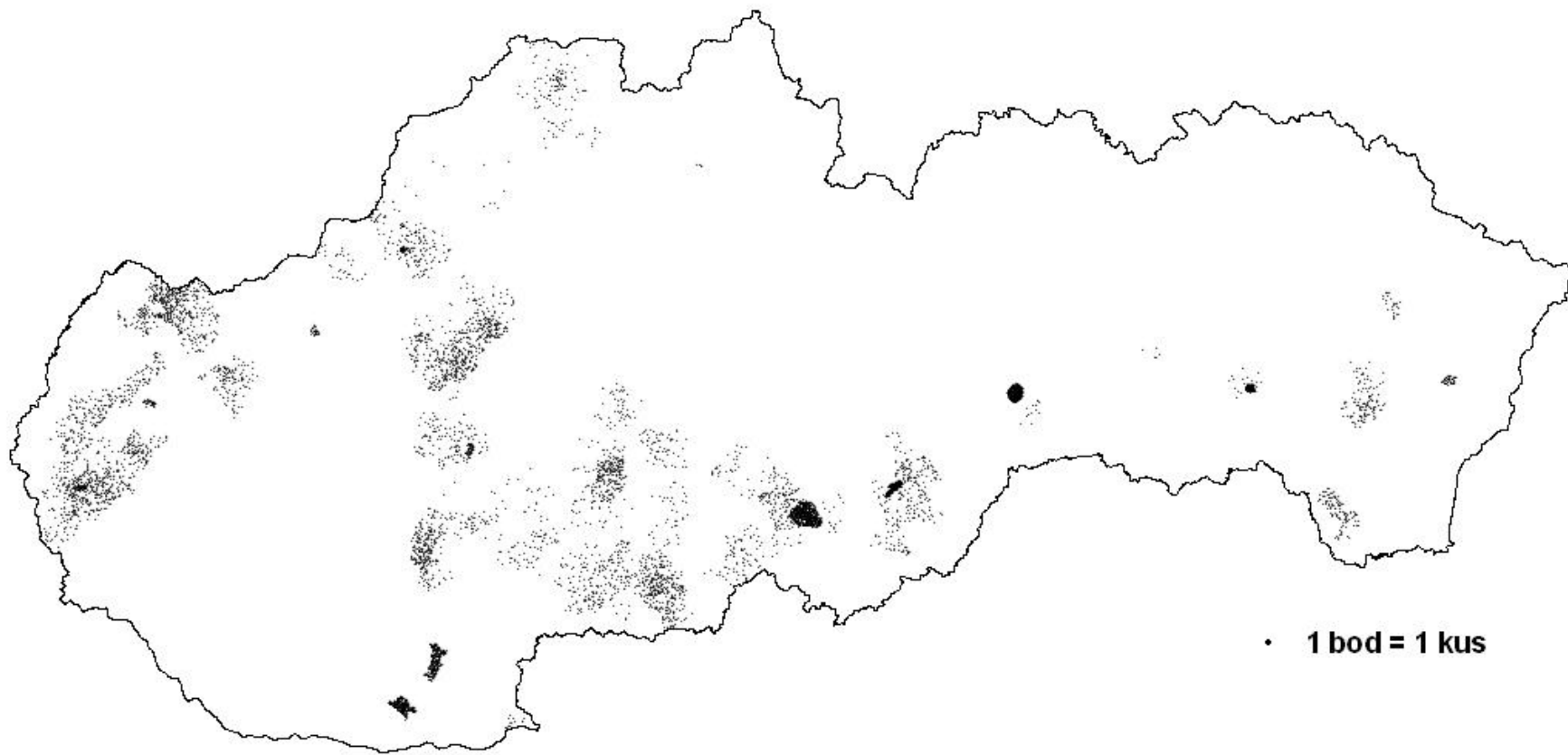
Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

! 5 138 ks (19,2x) !

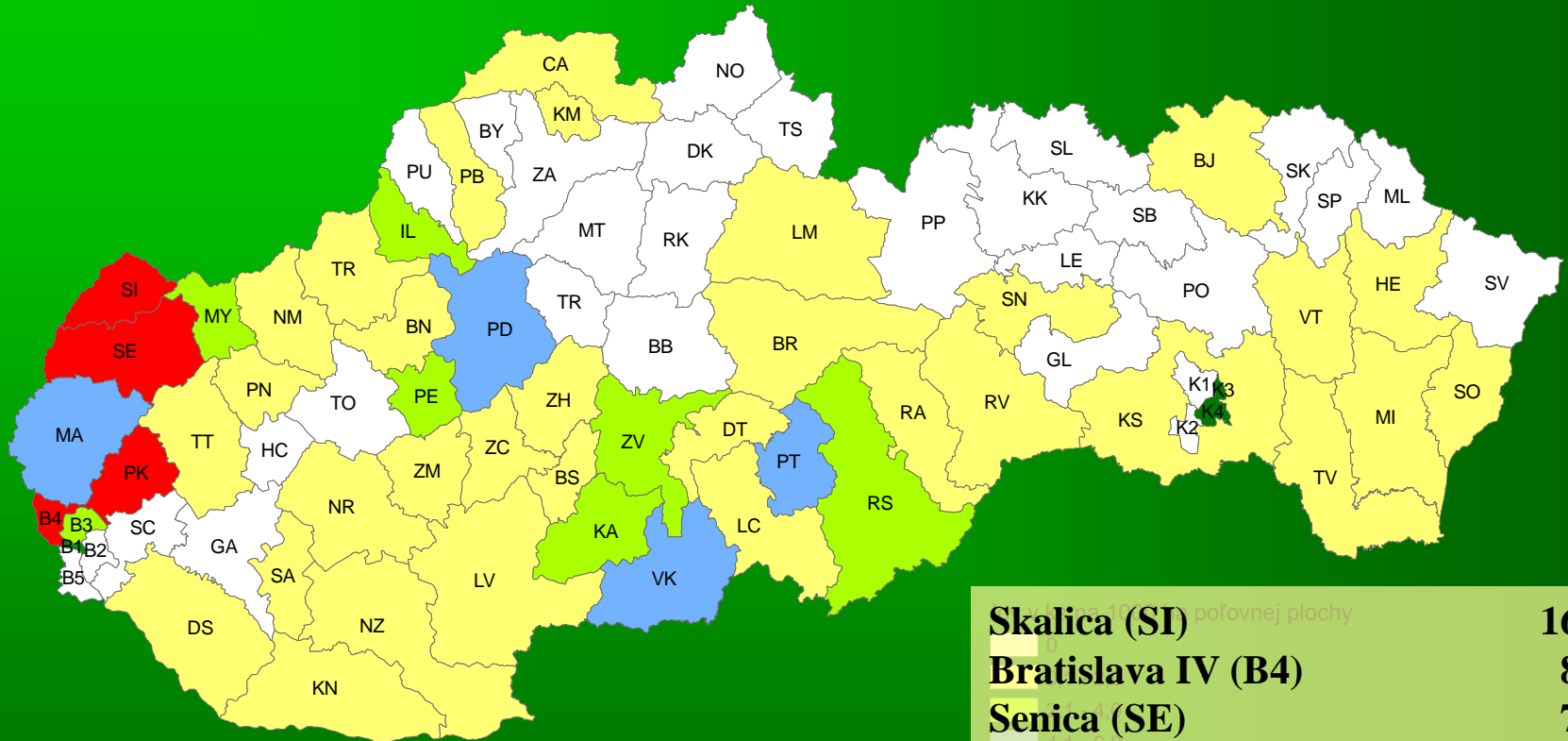
$R^2 = 0,97$

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

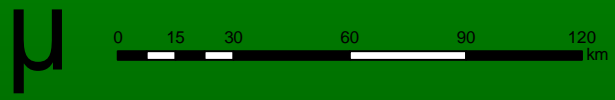

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

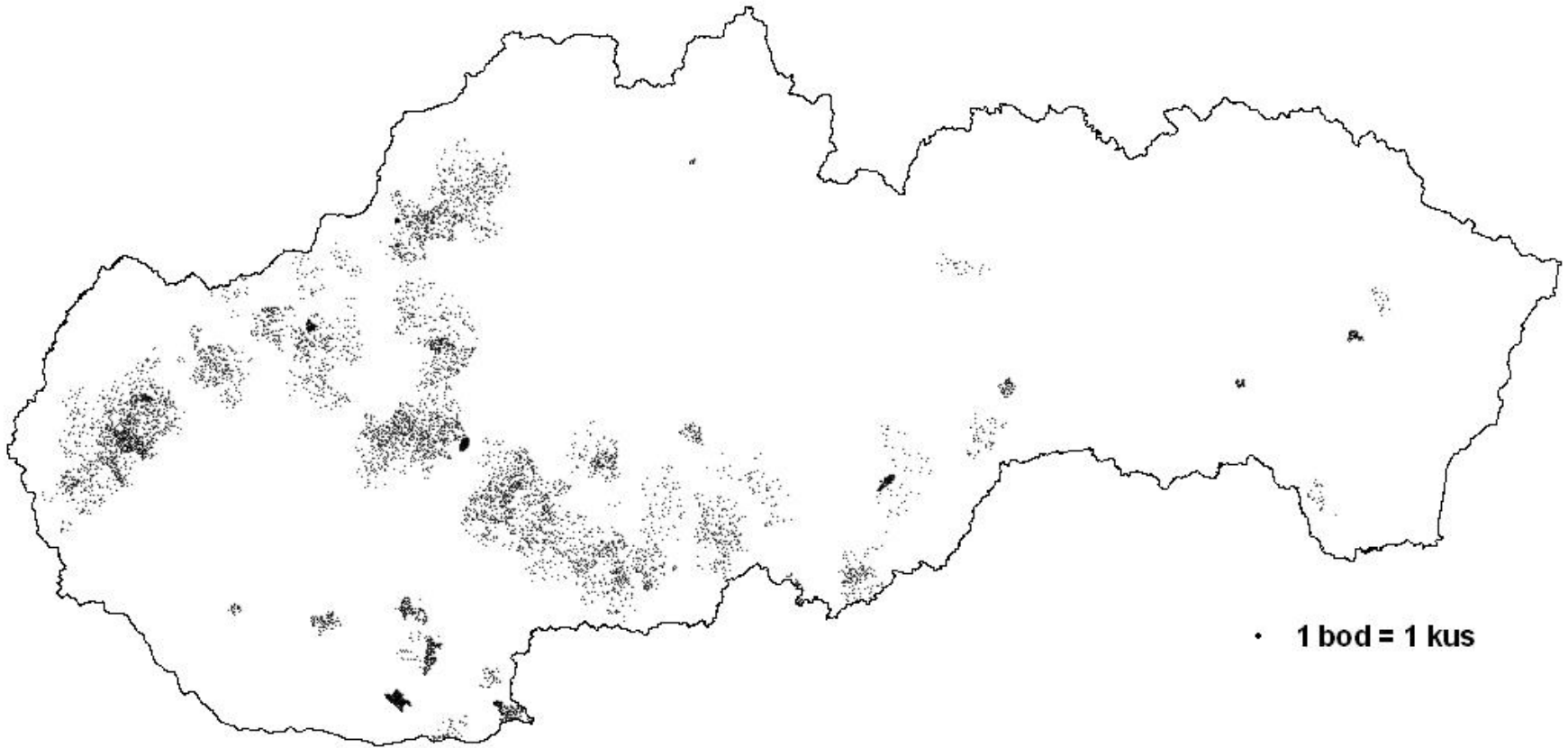
Skalica (SI)	16,8
Bratislava IV (B4)	8,6
Senica (SE)	7,4
Pezinok (PK)	6,1

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

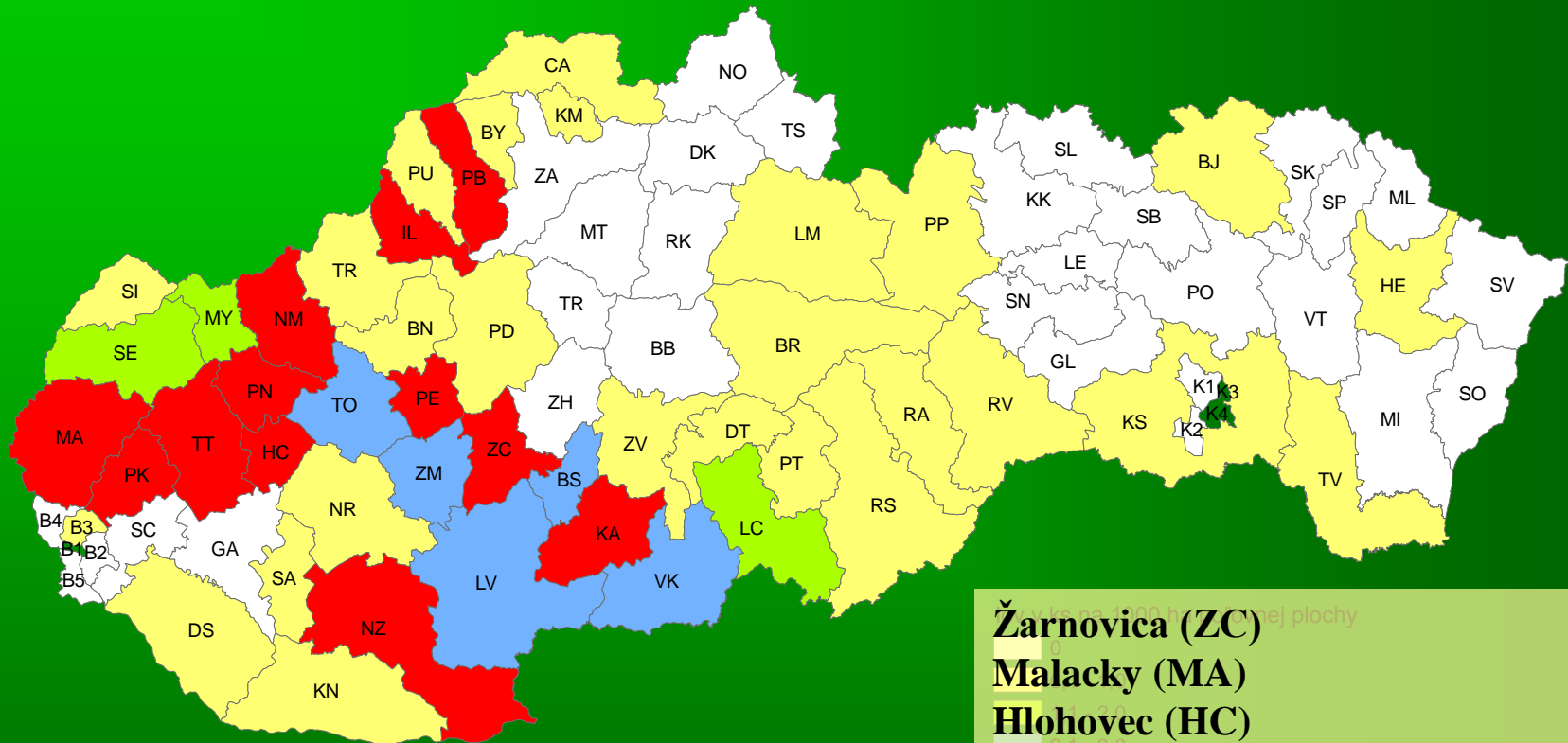

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

Početnosť a rozšírenie raticovej zveri na Slovensku

μ

0 15 30 60 90 120 km

Žarnovica (ZC)	8,8
Malacky (MA)	8,0
Hlohovec (HC)	8,0
Pezinok (PK)	7,2
Krupina (KA)	4,8
Piešťany (PN)	4,2

Sociálna štruktúra populácií raticovej zveri na Slovensku

Sociálna štruktúra populácií raticovej zveri

Štruktúra JKS raticovej zveri za obdobie rokov 2007 až 2011 v %

Zver	samce : samice : mláďatá			
jelenia	37,6 (37,3 – 37,9)	40,6 (40,2 – 40,9)	21,8 (21,5 – 22,1)	
danielia	35,9 (35,3 – 36,5)	41,0 (40,8 – 41,3)	23,0 (22,7 – 23,4)	
muflonia	34,7 (34,2 – 35,4)	40,3 (39,4 – 41,3)	25,0 (23,9 – 26,1)	
srnčia	38,3 (38,1 – 38,9)	39,0 (38,8 – 39,2)	22,6 (22,3 – 22,8)	
<i>optimum</i>	40,0 : 40,0 : 20,0			
	diviak : diviačica : lanštiak : diviača			
diviačia	14,2 (13,6 – 15,0)	15,8 (15,0 – 16,5)	28,8 (27,8 – 29,4)	41,2 (39,4 – 43,4)
<i>optimum</i>	23,0 : 23,0 : 24,0 : 30,0			

Poznámka: uvádza sa priemerná hodnota, v zátvorkách minimálna a maximálna hodnota v sledovanom období

**pomer pohlaví mierne v prospech samíc
mierne vyšší podiel mláďat, resp. mladých jedincov**

Je to ale skutočne tak? Nie je tento nepomer ešte výraznejší?

Sociálna štruktúra populácií raticovej zveri

Plánovanie chovu a lovu (vykonávacía vyhláška)

určené NKS + zistené (spočítané) JKS + očakávané prírastky mláďat

Štruktúra plánu lovu raticovej zveri za obdobie rokov 2007 až 2011 v %

Zver	samce : samice : mláďatá		
jelenia	33,8 (32,0 – 34,9)	: 37,7 (37,1 – 38,8)	: 28,5 (27,9 – 29,2)
danielia	29,6 (27,3 – 31,8)	: 39,9 (38,2 – 41,3)	: 30,6 (29,5 – 31,4)
muflonia	28,9 (27,5 – 30,8)	: 40,1 (39,2 – 41,3)	: 31,0 (30,0 – 32,9)
srnčia	38,9 (37,5 – 40,1)	: 33,7 (33,0 – 34,2)	: 27,4 (26,5 – 29,5)
	diviak : diviačica : lanštiak : diviača		
diviačia	7,6 (6,8 – 8,5)	: 6,1 (5,7 – 6,4)	: 27,9 (26,9 – 29,5) : 58,3 (58,9 – 57,7)

Štruktúra úbytku raticovej zveri za obdobie rokov 2007 až 2011 v %

Zver	samce : samice : mláďatá		
jelenia	32,3 (31,0 – 33,4)	: 38,3 (37,0 – 39,3)	: 29,5 (28,9 – 29,7)
danielia	29,4 (27,3 – 30,8)	: 39,3 (37,2 – 41,3)	: 31,3 (30,1 – 32,0)
muflonia	26,9 (25,1 – 29,0)	: 41,5 (39,4 – 42,1)	: 31,6 (30,3 – 32,8)
srnčia	40,9 (39,6 – 42,1)	: 33,0 (32,2 – 33,5)	: 26,1 (25,3 – 27,8)
	diviak : diviačica : lanštiak : diviača		
diviačia	5,9 (5,3 – 6,6)	: 5,2 (4,8 – 5,5)	: 36,9 (35,0 – 38,6) : 52,0 (49,5 – 53,7)

Poznámka: uvádza sa priemerná hodnota, v zátvorkách minimálna a maximálna hodnota v sledovanom období

Sociálna štruktúra populácií raticovej zveri

- **podiel diviačat prinízky !!!** v priemere len 52,0 % (optimum minimálne 70 %) - prežíva priveľa diviačat, predčasne pohlavne dospievajú, zvyšujú reprodukciu populácie, spôsobujú jej nadmerné omladenie, zvyšujú jej vnímavosť na KMO a iné ochorenia a škody ňou spôsobované v poľnohospodárstve. Len v suboptimálnych podmienkach a pri silnom predačnom tlaku vlka môže byť podiel diviačat podstatne menší.
- **podiel lanštiakov privysoký !!!** v priemere až 36,9 % (optimum maximálne 20 %) - nedostatočného odlovu diviačat, loví sa viac lanštiakov samčieho pohlavia, ostáva viacej lanštiakov samičieho pohlavia, čím sa zvyšuje podiel samíc, nositeliek prírastku v populácii a tým sa zvyšuje aj natalita populácie a jej celková početnosť. Zvýšený lov lanštiakov samčekov, sa následne odráža v nedostatku starších trofejových samcov.
- **podiel dospelých diviakov a diviačic nízky !!!** v priemere len 11,1 % (optimum 10 až 15 %) v pomer 1 : 0,88 - málo a nevedie to k zníženiu početnosti; pomer opačný; zámerná ochrana diviačic, s cieľom zvýšiť prírastky a teda aj produkciu zveriny, na možné negatívne dopady sa zabúda, niekedy aj zámerne.

Aká je realita ?

- ❑ do akej miery teda korešpondujú uvedené čísla s realitou v našich revíroch?
- ❑ prevaha samíc je markantná a populácie sú zmladené, absentujú jedince v posledných vekových triedach (snáď mimo srnčej zveri)
- ❑ základný problém pri plánovanom obhospodarovaní zveri – nesúlad medzi vykázanými JKS s reálnymi stavmi
- ❑ nedodržiavanie predpísanej štruktúry lovu - najmä odlov samcov, často aj predčasný, ktorí sa ešte k tomu mnohokrát vykazujú ako samice → výrazný nepomer pohlaví videný v našich poľovných revíroch (papierovo eliminovaný len vo vykázaných JKS), prinajmenšom tomu odporujú základné zákonitosti prírody (rodenie mláďat v pomere 1:1)
- ❑ neodlovené samice sa následne zapájajú do reprodukčného cyklu, čo neskôr prináša problém s celkovým narastaním populácie. Papierovo (vo výkazoch) však opäť všetko skoro sedí
- ❑ po roku 1990 disciplína nefunguje a preto by sa žiadali silnejšie páky na jej dodržiavanie
- ❑ usmerňovania populácií raticovej zveri aj na funkčnej úrovni si vyžaduje zavedenie prísnejšej a preukázateľnejšej evidencie úlovkov (predkladanie čelustí aj samičej zveri), ako aj zavedenie výraznejších sankcií pri zistenom manipulovaní vykazovania ulovených jedincov
- ❑ chovateľské prehliadky trofejí - v prvom rade hodnotenie plnenia plánu lovu v globále a ďalej podľa predpísanej vekovej a sexuálnej štruktúry; až potom má nasledovať „chovateľské“ hodnotenie jednotlivých trofejí

Aká je realita ?

- k zvyšovaniu početnosti populácií raticovej zveri automaticky prispieva nedostatočné plnenie plánovaného chovu a lovu

Priemerné plnenie plánu lovu (v %) prežúvavej raticovej zveri za obdobie rokov 2007 až 2011

Zver	samce	samice	mláďatá	Spolu
jelenia	87,7	93,2	94,9	91,8
danielia	84,8	84,3	87,7	85,5
muflonia	73,6	81,9	80,7	79,1
srnčia	93,7	87,2	85,2	89,2

Priemerné plnenie plánu lovu (v %) diviačej zveri za obdobie rokov 2007 až 2011

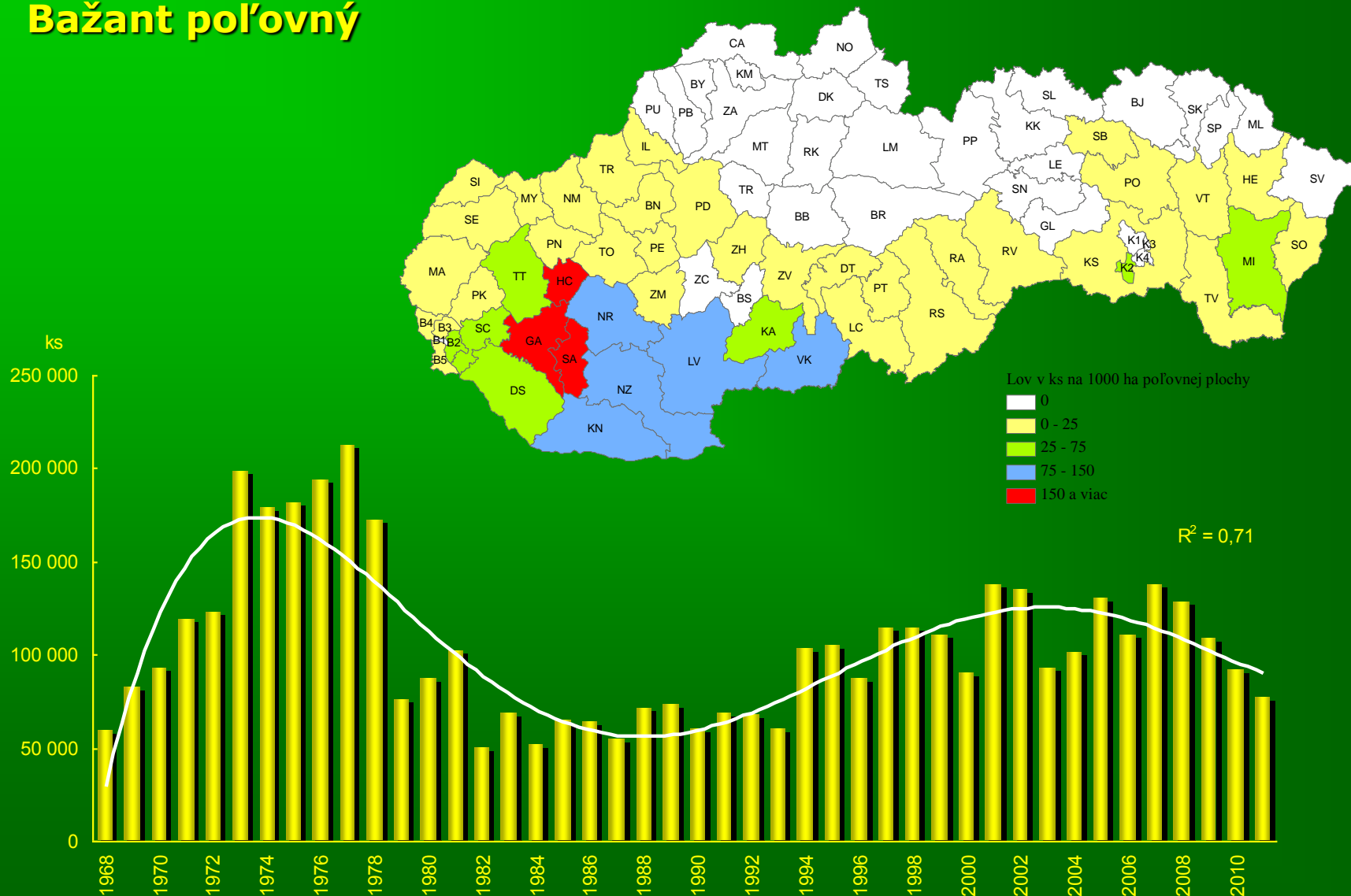
diviak	diviačica	lanštiak	diviača	Spolu
77,1	84,7	131,0	88,5	99,3

Početnosť a rozšírenie malej zveri na Slovensku

Početnosť a rozšírenie malej zveri na Slovensku

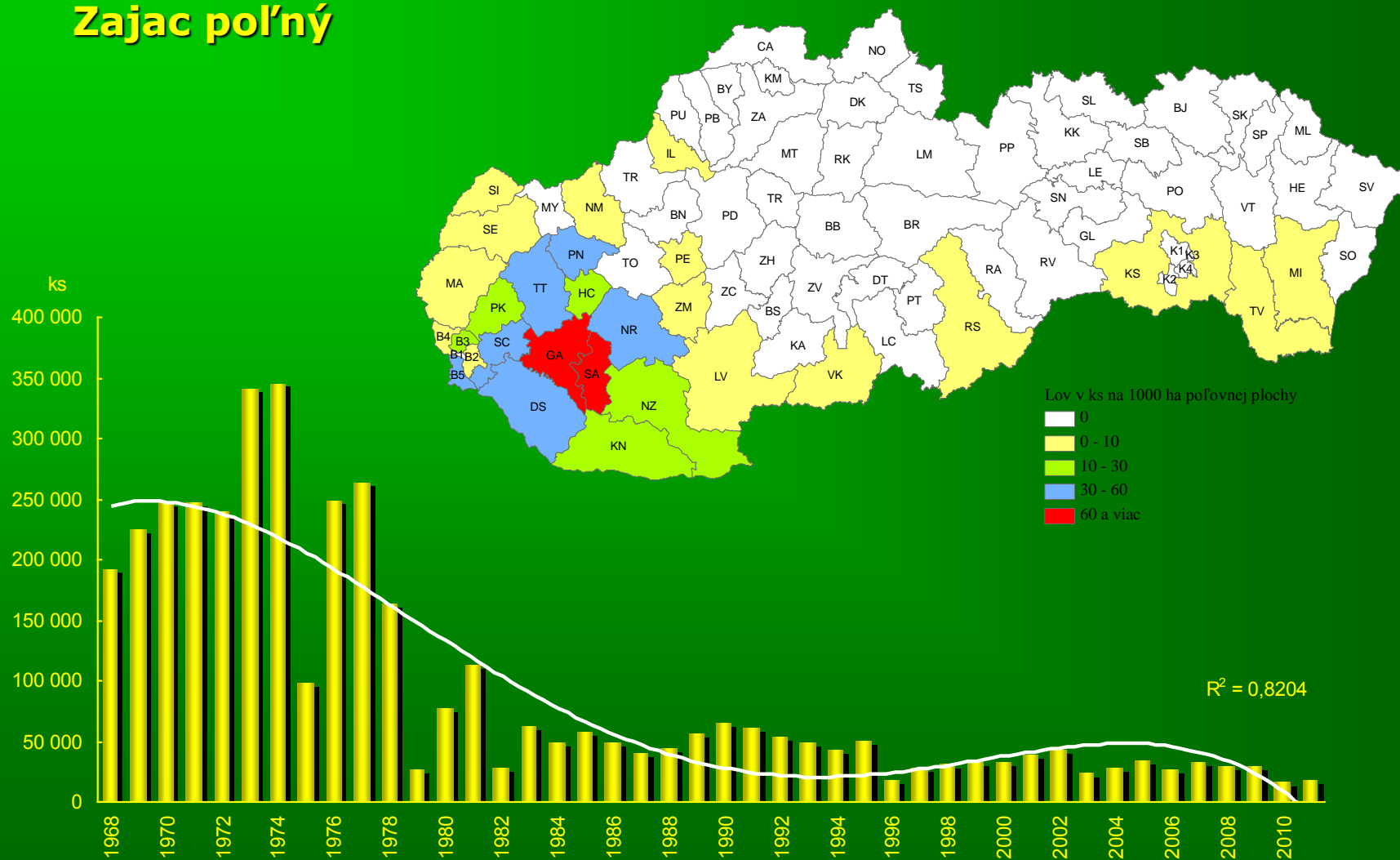
Bažant poľovný

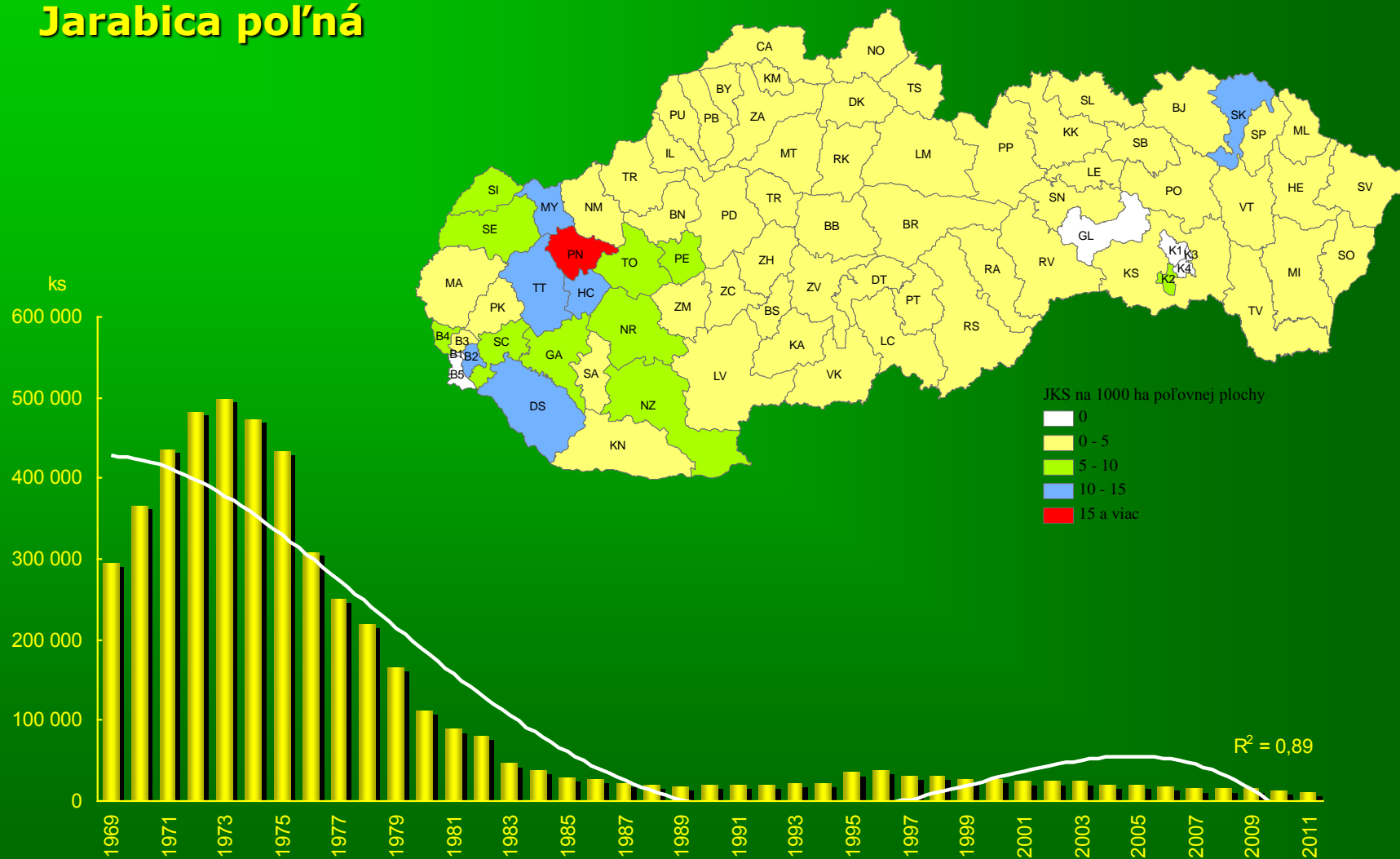
Početnosť a rozšírenie malej zveri na Slovensku

Zajac poľný

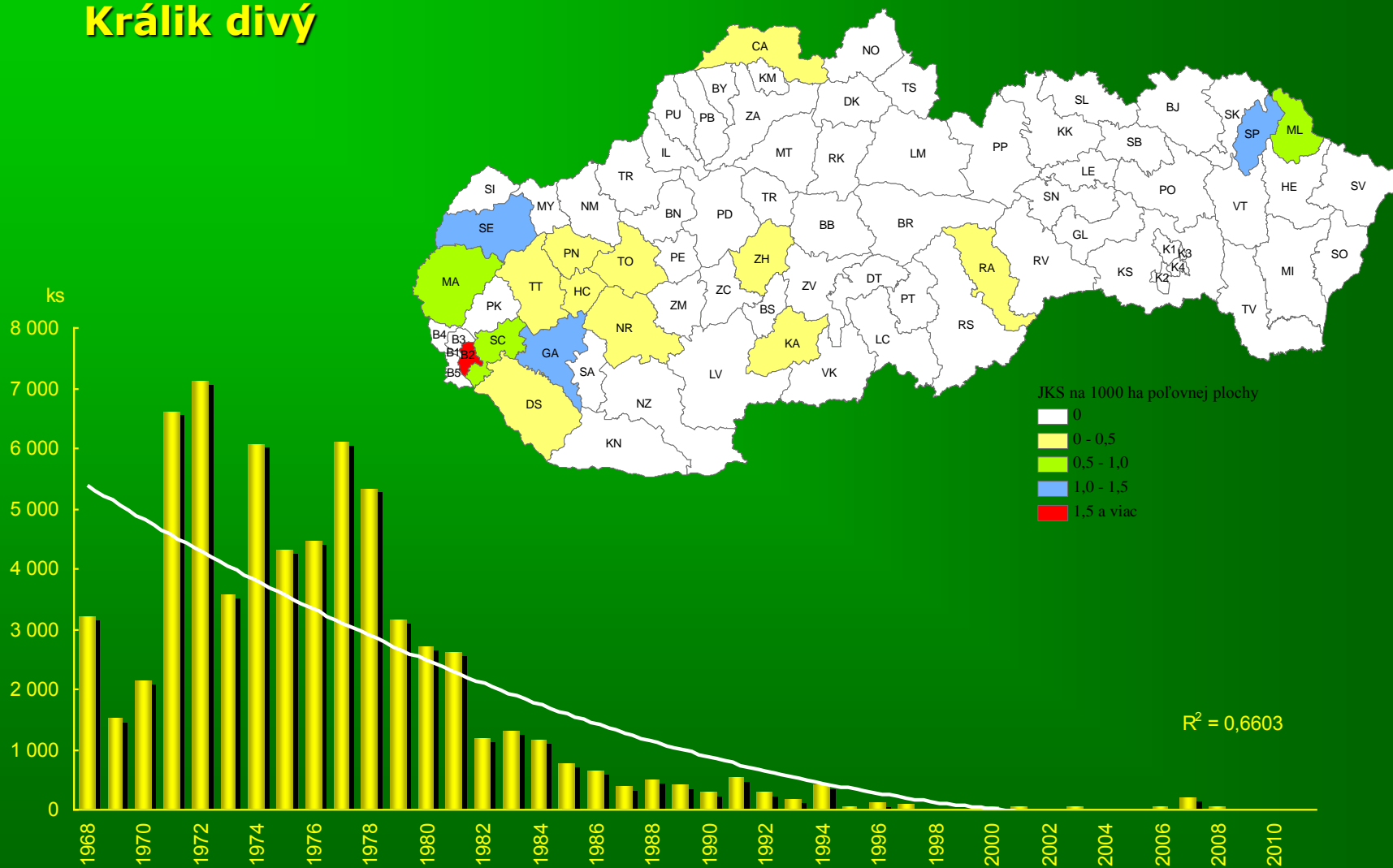
Početnosť a rozšírenie malej zveri na Slovensku

Jarabica poľná

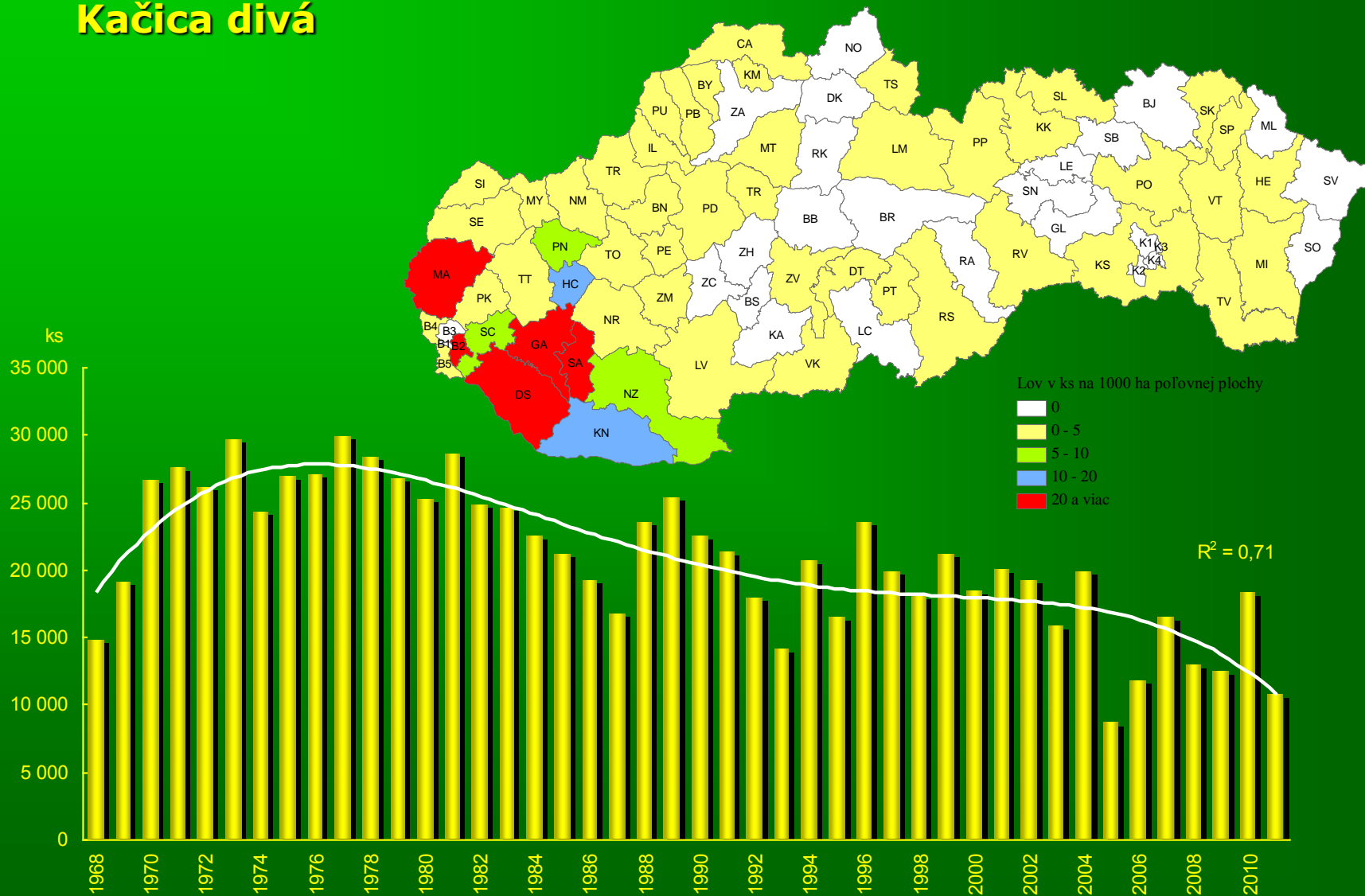
Početnosť a rozšírenie malej zveri na Slovensku

Králik divý

Početnosť a rozšírenie malej zveri na Slovensku

Kačica divá

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie na Slovensku

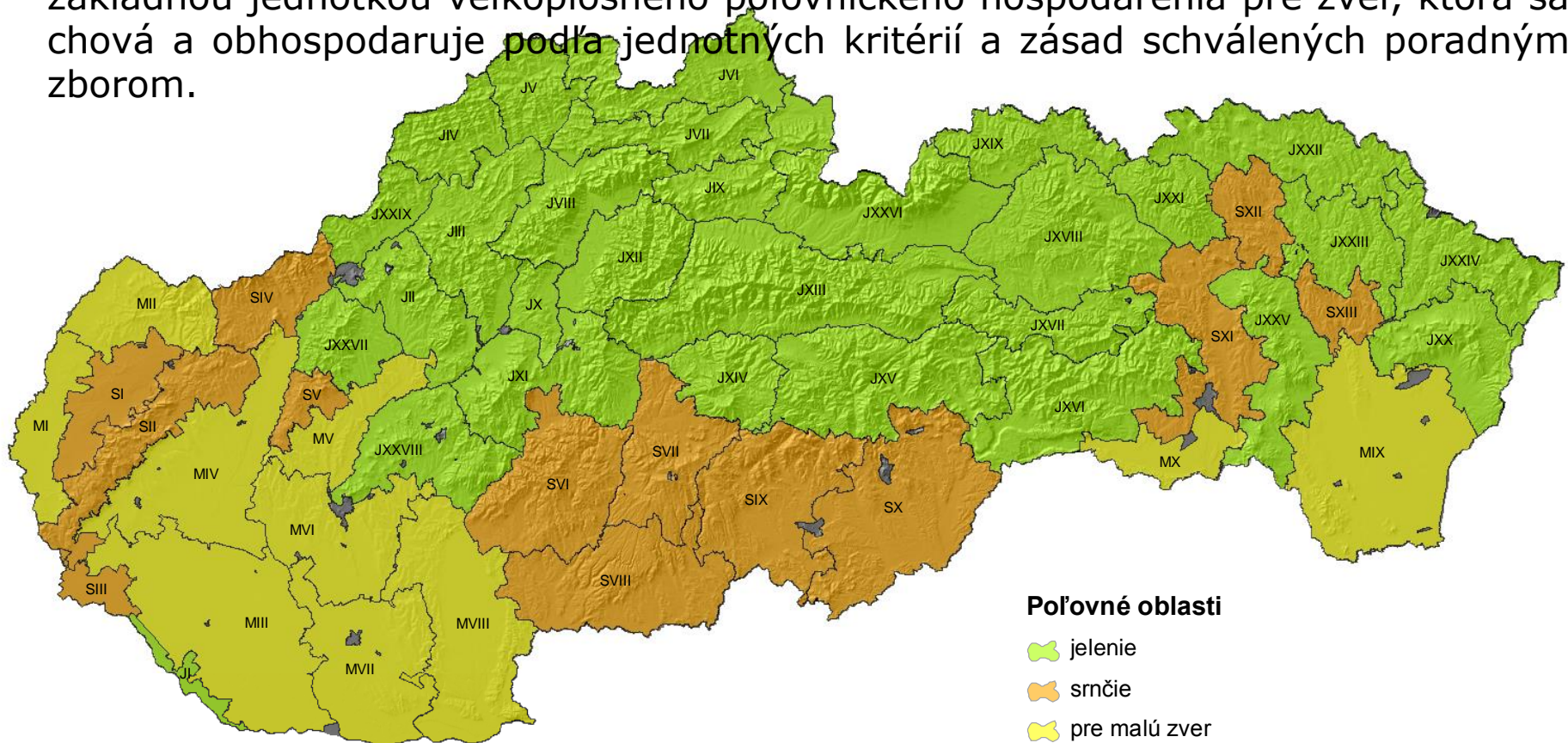
(§ 18, zákon č. 274/2009 Z.z. o poľovníctve)

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Na veľkoplošné poľovnícke hospodárenie sú poľovné revíry začlenené do poľovných oblastí a chovateľských celkov.

Poľovná oblasť - rozsiahle ucelené územie s vhodnými prírodnými podmienkami pre príslušný druh hlavnej zveri spravidla zhodné s orografickými celkami. Je základnou jednotkou veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia pre zver, ktorá sa chová a obhospodaruje podľa jednotných kritérií a zásad schválených poradným zborom.

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Na zjednotenie veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia v poľovných oblastiach zriaďuje krajský lesný úrad **poradný zbor** poľovnej oblasti.

Poradný zbor:

- a) vypracúva návrh štatútu poľovnej oblasti,
- b) radí pri zisťovaní početných stavov zveri v poľovnej oblasti,
- c) navrhuje kritériá chovnosti jednotlivých druhov raticovej zveri v poľovnej oblasti,
- d) odborne posudzuje návrhy koncepcií chovu jednotlivých druhov zveri v poľovnej oblasti,
- e) určuje hlavné kritériá na schvaľovanie ročných plánov poľovníckeho hospodárenia a navrhuje ročné kvóty lovu vlka dravého,
- f) vypracúva opatrenia na dosiahnutie chovateľských cieľov v poľovnej oblasti,
- g) radí pri starostlivosti o zver a spoločnej ochrane zveri v poľovnej oblasti,
- h) radí pri realizácii zverozdravotných opatrení prijatých v rámci poľovnej oblasti,
- i) metodicky usmerňuje chovateľské rady,
- j) plní ďalšie úlohy podľa pokynov krajského lesného úradu.

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Zloženie poradného zboru:

- a) zástupca krajského lesného úradu, ktorý je zároveň predsedom,
- b) zástupca obvodného lesného úradu v príslušnej poľovnej oblasti,
- c) zástupca pracoviska na výskum zveri alebo organizácie, ktorá vychováva poľovníkov z povolania,
- d) zástupca organizácie ochrany prírody s pôsobnosťou v poľovnej oblasti,
- e) zástupca príslušnej veterinárnej a potravinovej správy,
- f) zástupca príslušnej obvodnej poľovníckej komory,
- g) ďalších organizácií, ktorých účasť v poradnom zbore je z hľadiska plnenia úloh potrebná.

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Chovateľský celok - časť poľovnej oblasti vytvorená jej rozdelením na menšie celky s poľovnými revírmi v pôsobnosti jedného obvodného lesného úradu

Na zjednotenie veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia v poľovných revíroch v chovateľských celkoch zriaďuje obvodný lesný úrad **chovateľskú radu**.

Chovateľská rada:

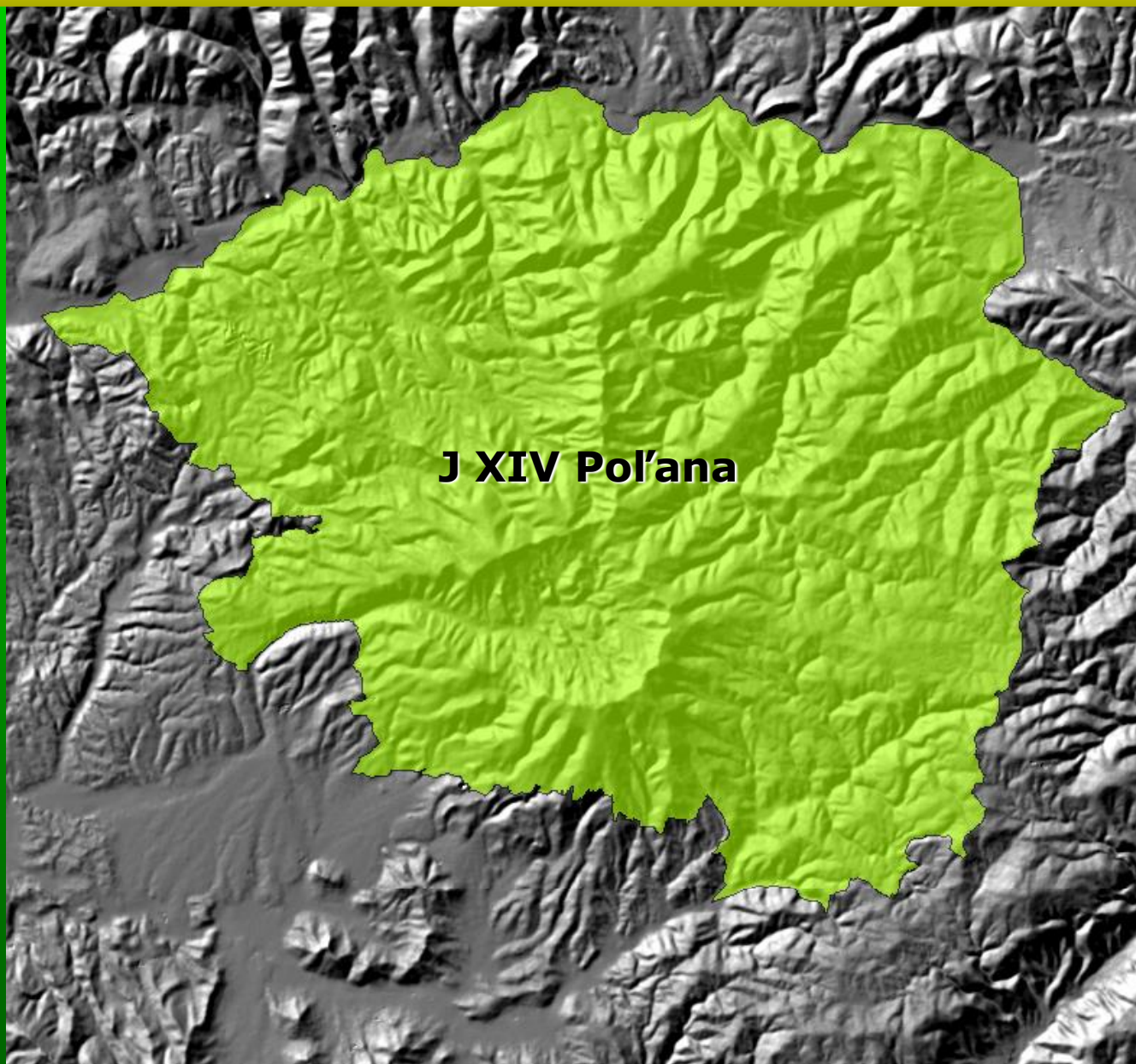
- a) realizuje chovateľský zámer poradného zboru v chovateľskom celku,
- b) radí pri zisťovaní početných stavov zveri v chovateľskom celku,
- c) odborne posudzuje ročné plány poľovníckeho hospodárenia a spracúva k nim stanovisko,
- d) navrhuje postup úpravy stavov zveri v revíroch, kde jej chov a lov nie sú plánované,
- e) predkladá stanovisko k výhľadovému plánu pred jeho schválením v chovateľskom celku,
- f) radí pri starostlivosti o zver a ochrane zveri v chovateľskom celku,
- g) radí pri realizácii zverozdravotných opatrení prijatých v rámci chovateľského celku,
- h) plní ďalšie úlohy podľa pokynov obvodného lesného úradu.

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Zloženie chovateľskej rady:

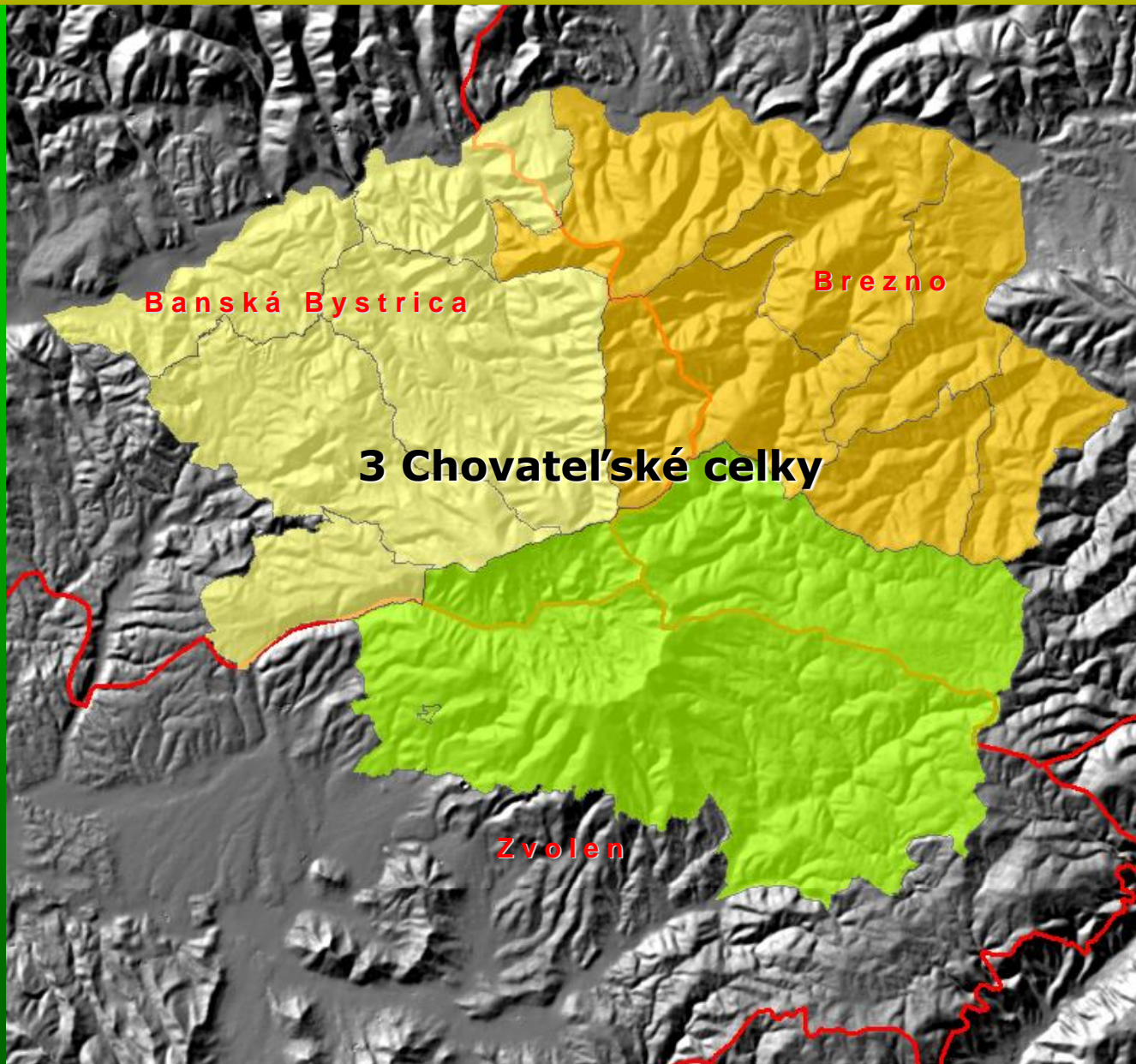
- a) zamestnanec príslušného obvodného lesného úradu, ktorý je zároveň jej predsedom,
- b) zástupca miestne príslušnej obvodnej poľovníckej komory,
- c) poľovnícky hospodár každého poľovného revíru začleneného do chovateľského celku,
- d) zástupcovia ďalších organizácií, ktorých účasť je potrebná.

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Veľkoplošné poľovnícke hospodárenie

Ďakujem za pozornosť

